

Rahandusministri määruse „Finantsinspeksioonile esitatavate krediidiandja või -vahendaja ning välisriigi krediidiandja või -vahendaja filiaali aruannete vormid, koostamise meetoodika ja esitamise kord“ muutmise eelnõu seletuskiri

I. Sissejuhatus

1. Sisukokkuvõte

Rahandusministri 19. detsembri 2015. a määrus nr 50 „**Finantsinspeksioonile esitatavate krediidiandja või -vahendaja ning välisriigi krediidiandja või -vahendaja filiaali aruannete vormid, koostamise meetoodika ja esitamise kord**“ (edaspidi *määrus*) on kehtestatud krediidiandjate ja -vahendajate seaduse § 57 lõike 5 alusel. See sätestab Finantsinspeksioonile esitatavate krediidiandja ja krediidiandja vahendaja aruannete vormid, nõuded aruannete sisule, sealhulgas aruannetes kasutatavate kirjete sisule, ning aruannete koostamise meetoodika ja esitamise korra. Määruse eesmärk on tagada finantsinspeksioonile järelevalve teostamiseks vajalikud andmed.

Käesoleva määruse eelnõuga (edaspidi *eelnõu*) täpsustatakse määruse reguleerimiseala, muudetakse määrust ajakohastades kehtiva määruse lisade 1 (bilanss) ja 2 (kasumiaruanne) tekste, täiendades kehtivat lisa 5 (krediidiandja tarbijate aruanne), kehtestades uues redaktsioonis lisa 3 (Eestis väljastatud tarbijakrediitide käivete aruanne) ja lisa 4 (Eestis väljastatud tarbijakrediitide jääkide aruanne) ning kehtestades lisaga 7 uus aruanne (välisriigis väljastatud tarbijakrediidilepingute jääkide aruanne).

2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud rahandusministeeriumi finantsturgude poliitika osakonna nõunik Paula Soontaga (611 3502, paula.soontaga@fin.ee). Eelnõu on valminud koostöös Finantsinspeksiooniga. Määruse eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis rahandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Marge Kaskpeit (611 3611, marge.kaskpeit@fin.ee).

3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud teiste menetluses olevate eelnõudega.

II. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse § 1 sisu täpsustatakse selliselt, et määruse reguleerimisalasse kuuluvad ka välisriigi krediidiandja või -vahendaja filiaalid. Sellega viiakse määruse tekstiosa vastavusse määruse pealkirja ja lisadega.

Peamised muudatused krediidiandjate ja -vahendajate järelevalveliste aruannete määruse lisades 1 ja 2 on sisult täpsustused ja sõnastuse parandused ning need ei muuda krediidiandjate aruandluskohustuskohustuse koormust. Krediidiandjate ja -vahendajate seaduse rakendusakte tuleb ajakohastada asjaomase sõnavaraga ning muuta tulenevalt praktilistest vajadustest. Muudatused on vajalikud ka selleks, et tagada määruste parem järgimine krediidiandjate ja -vahendajate poolt.

Määruse lisa 1 (edaspidi *lisa 1*) punktis 3.1. „Kirje indikaatorid“ täiendatakse tabeli punkti 25 alapealkirja „Oma osad või aktsiad“ ümarsulgudes miinusmärgiga „(-)“. Samasugune täiendus tehakse

ka punkti 4 „Bilansikirjed“ tabeli alapunktis 25 „Oma aktsiad või osad“ peale sõna „osad“. Ka **määruse lisas 2** punktis 3.1. täiendatakse 16. kirje nimetust „Tulumaks“ ümarsulgudes miinusmärgiga „(-)“. Tegemist on bilansi ja kasumiaruande kirjete nimetuste tehniliste muudatusega, mis ei muuda aruannete sisu.

Lisa 1 punktis 4 „Bilansikirjed“ täiendatakse tabeli alapunkti 1 „Raha ja ekvivalendid“ sõnastust peale „Kajastatakse õiglaselt väärtuses“ sõnadega „või korrigeeritud seotusmaksumuses.“ Täiendus on vajalik selleks, et täiendada bilansikirjel näidatavate finantsinstrumentide arvestuspõhimõtteid.

Punkti 4 alapunktis 18 „Pikaajalised laenukohustised“ sulgudes olev tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „(see osa, mis kuulub tagasimaksmisele hiljem kui 12 kuud pärast bilansipäeva)“. Sarnane muudatus tehakse ka punkti 4 alapunktis 19 „Pikaajalised võlad ja ettemaksud“ sulgudes olevas tekstis ja sõnastatakse järgmiselt: „(see osa, mis kuulub tagasimaksmisele hiljem kui 12 kuud pärast bilansipäeva)“. Muudatused on vajalikud, et täpsustada kehtivat bilansikirjete sisu kirjeldust.

Määruse lisades 1 ja 2 muudetakse termin „kohustus“ läbivalt sõnaks „kohustis“, et viia lisades kasutatav termin vastavusse raamatupidamisseaduses kasutatava terminiga.

Määruse lisa 3 (edaspidi *lisa 3*) punkti 2 „Aruande valdkond“ täpsustatakse, et aruandes kuuluvad kajastamisele ainult Eestis tarbijatele väljastatud krediitdilepingute deebetkäibe summad. Valdkonda laiendatakse aruandeperioodil tehtud muudatustega krediidiandjate varem sõlmitud krediitdilepingutes. Aruandes tuleb näidata andmed nende krediitdilepingute kohta, mille puhul saab tarbija täiendavat krediiti, tõuseb intressimäär või suureneb tarbijakrediidi kulukuse määr.

Lisa 3 punkti 3 „Aruande esitamine“ täiendatakse ja sõnastatakse järgmiselt: „Ühe reana tuleb näidata nende krediitdilepingute käibed ja arvud, mille identifikaatorid, **määrad ja suhtarvud** langevad kokku.“ Täiendused on vajalikud selleks, et täpsustada aruande koostamise juhendit.

Punktis 4.1. „Krediitdilepingu tüüp“ lisatakse lause „Elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediitdileping /.../ omandamine või säilitamine“ lõppu punkt. Tegemist on tehnilise parandusega.

Punkti 4.1. neljanda lõigu viimast lauset muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: "Mootor- ja veesõidukist erineva vara liisimisel märgitakse krediitdilepingu identifikaatoriks 3 „Muu vara liising“, **samuti kui liisinglepingu alusel finantseeritakse teenuse ostu**". Punkti 4.1. „Krediitdilepingu tüüp“ eelviimase lõigu viimast lauset muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: "Siia kuulub ka sõiduki ostu finantseerimine järelmaksulepingu alusel, **samuti kui teenuse ostu eest tasutakse järelmaksuga**." Täiendused on vajalikud selleks, et täiendada aruande koostamise juhendit ning selgitada järelmaksuga ostetava teenuse kajastamist aruandes.

Punkti 4.2 „Krediidi kättesaamise viis“ neljandat lõiku täiendatakse lausega „Samuti märgitakse krediidi kättesaamise viisi identifikaatoriks 0 (null) krediitdilepingu muudatuste puhul, millega ei kaasne täiendava krediidisumma tarbijale kättesaadavaks tegemine“. Täiendus on vajalik selleks, et täpsustada aruande koostamise juhendit ja selgitada aruandeperioodil muudetud krediitdilepingute kajastamist aruandes.

Punkte 4.4 „Intressimäär“ ja 4.5 „Krediidi kulukuse määr“ täiendatakse selliselt, et nimetatud määrad tuleb esitada ka aruandeperioodil muudetud krediitdilepingute puhul.

Punkti 4.5. viimases lauses asendatakse termin „intressimäär“ sõnaga „määr“. Tegemist on tehnilise muudatusega.

Punkti 4.6 teist lõiku täiendatakse lausega „Krediidilepingute muudatuste puhul näidetakse käibena see osa krediidist, mis on krediidilepingu muutmise hetkel tagasi maksmata (k.a lisanduv krediidisumma).“ Täiendus on vajalik selleks, et täpsustada aruande koostamise juhendit ja selgitada aruandeperioodil muudetud krediidilepingute käibe kajastamist aruandes.

Punkti 4.8. pealkiri „Krediidisumma ja krediidi tagatisvara suhe“ täiendatakse ümarsulgudes järgmise tekstiga: „laenu tagatuse suhtarv“. Täiendusega täpsustatakse, mida pealkirjaga mõeldakse.

Punktis 4.8. „Krediidisumma ja krediidi tagatisvara suhe“ viimane lõik sõnastatakse ümber: "Kui **krediidi** tagatiseks on mitu elamukinnisvara, millele on seatud hüpoteek, siis laenu tagatuse suhtarvu arvutamiseks kinnisvara turuväärtused summeeritakse. Kui ühe ja sama hüpoteegiga on tagatud tarbija kaks või rohkem krediiti, tuleb **laenu** ja tagatise suhtarvu arvutamisel krediidisumma saamiseks erinevate aegadel antud või vahendatud krediitide jäägid summeerida." Muudatused on vajalikud, et täpsustada aruande juhendit.

Lisa 3 punkti 4.9. „Krediidi põhiosa ja intressimakse ning tarbija sissetuleku suhe“ täiendatakse ümarsulgudes tekstiga „ laenumakse ja sissetuleku suhtarv". Lisaks muudetakse ka kirje sisu ja teine lõik sõnastatakse ümber järgmiselt: "Suhtarvu arvutamisel võetakse aluseks aruandereaal kajastatud krediidi igakuise põhiosa- ja intressimaksete summa (lugeja) ja tarbija igakuise netosissetuleku summa (nimetaja). Kui **krediidi** tagasimaksed ei ole igakuised, siis lähtutakse näitaja arvutamisel 12 kuu graafikujärgsetest tagasimaksetest. **Krediidi puhul, mille põhiosa makstakse tagasi alles krediidilepingu lõpus (nn bullet-laen), arvutatakse igakuine põhiosa- ja intressimaksete summa krediidilepingu perioodi keskmisena võttes arvesse lepingu lõppedes tasutava krediidi põhisumma. Suhtarv näidatakse ümardatuna kahe kohani peale koma.**" Muudatused ja täiendused on vajalikud selleks, et täpsustada aruande juhendit ning selgitada krediidi põhiosa ja intressimakse ning tarbija sissetuleku suhte arvutamise põhimõtet bullet-laenude puhul.

Punkte 4.8 ja 4.9 täiendatakse selliselt, et nimetatud määrad tuleb esitada ka aruandeperioodil muudetud eluasemekinnisvaraga seotud krediitide puhul juhul, kui tarbija saab täiendavat krediiti. Punkti 4.8 esimest lõiku täiendatakse lausega: „Samuti märgitakse krediidisumma ja krediidi tagatisvara suhtarvu krediidi põhiosa ja intressimakse ning tarbija sissetuleku identifikaatoriks 0 (null) krediidilepingu liik 1 „Elamukinnisvaraga seotud krediit“ muudatuste puhul, millega ei kaasne täiendava krediidisumma tarbijale kättesaadavaks tegemine.“ Punkti 4.9 esimest lõiku täiendatakse lausega:“ Samuti märgitakse krediidi põhiosa ja intressimakse ning tarbija sissetuleku suhtarvu identifikaatoriks 0 (null) krediidilepingu liik 1 „Elamukinnisvaraga seotud krediit“ muudatuste puhul, millega ei kaasne täiendava krediidisumma tarbijale kättesaadavaks tegemine.“

Määruse lisas 4 (edaspidi **lisa 4**) tuleb teha korrigeerimisi seonduvalt tähelepanekutega praktikast ja mõningaid sõnastuslikke muudatusi. Punkti 2 „Aruande valdkond“ muudetakse täpsustades, et aruandes kuuluvad kajastamisele ainult Eestis tarbijatele väljastatud krediidilepingutega seotud rahaliste nõuete jäägid aruandeperioodi lõpu seisuga.

Lisa 4 punkti 3 „Aruande esitamine“ täiendatakse ja sõnastatakse järgmiselt: „Ühe reana tuleb näidata nende krediidilepingute jäägid ja arvud, **30–60 päeva ja üle 60 päeva** viiivises olevate krediitide ja **intresside** jäägid ja arvud ning sissenõudmiskulud, mille identifikaatorid langevad kokku."

Lisa 4 punkti 4 „Aruanderea struktuur“ muudetakse. Punkti 4 alapunktides muutub tulenevalt eeltoodud muudatustele ka numeratsioon.

Punktis 4.2. „Krediidilepingu tähtaeg“ asendatakse teises lauses sõna „laenu“ terminiga „krediidi“ ehk „Tähtaja identifikaator määratakse krediidi lepingulise tähtaja alusel ning seda ka siis, kui krediidi summa makstakse välja osade kaupa.“ Vastav muudatus tehakse seetõttu, et termin „laen“ ei ole

asjakohane, kuivõrd räägitakse krediidilepingust, milleks võib peale laenu olla ka muu krediit. Tulenevalt võlaõigusseaduse §-s 401 sätestatust võib krediidilepingu sisuks olla mh tasu eest raha kasutusse andmine ja selle hilisem tagasimaksmine või tasuline maksetähtpäeva edasilükkamine, liising või muu abi finantseerimisel.

Samal eesmärgil tehakse muudatus ka punkti 4.2. „Krediidilepingu tähtaeg“ kolmandas lauses, kus sõna „laenulepingu“ asendatakse terminiga „krediidilepingu“ ehk "Krediidilepingu muudatuste korral, kui nende tulemusena antakse tarbijale täiendavalt krediiti ja muutub krediidi lepinguline tähtaeg, tuleb krediidi tähtajana näidata periood lepingu muudatuse jõustumise kuupäevast kuni krediidilepingu muudetud lõpptähtajani."

Lisa 4 täiendatakse punktiga 4.5. ja see sõnastatakse järgmiselt:

"4.5. 30–60 päeva viivises oleva krediidi jääk

30–60 (k.a) päeva viivises oleva krediidi jäägina näidatakse see osa aruanderea kolmandas veerus „krediidi jääk“ näidatavast summast, mis on 30–60 päeva tähtajaks tasumata. Kui aruandereal näidataval krediidil on üheaegselt nii 30–60 päeva kui ka üle 60 päeva viivises oleva krediidi jääk, siis 30–60 päeva viivises olevat krediidi jääki siin ei näidata. 30–60 päeva ja üle 60 päeva viivises olevad krediidi jäägid summeeritakse ning näidatakse koos aruanderea kaheksandas veerus „Üle 60 päeva viivises oleva krediidi jääk. 30–60 päeva viivises olev summa näidatakse brutopõhimõttel (st ilma allahindluseta) eurodes ümardatuna kahe komakohani.“

Lisa 4 täiendatakse punktiga 4.6. ja see sõnastatakse järgmiselt:

„4.6. 30–60 päeva viivises olevate krediidilepingute arv

30–60 (k.a) päeva viivises olevate krediidilepingute arvuna näidatakse 30–60 päeva viivises olevate krediidilepingute arv, mis on summeeritud aruanderea viiendas veerus „30–60 päeva viivises oleva krediidi jääk“. Krediidilepingute arv näidatakse tükides.“

Lisa 4 täiendatakse punktiga 4.7. ja see sõnastatakse järgmiselt:

„4.7. 30–60 päeva viivises oleva intressi jääk

30–60 (k.a) päeva viivises oleva intressi jäägina näidatakse aruanderea kolmandas veerus „Krediidi jääk“ näidatud krediidiga seotud tekkepõhiselt arvestatud intressid, mis on 30–60 päeva tähtajaks tasumata. Kui aruandereal näidataval krediidil on üheaegselt nii 30–60 päeva kui ka üle 60 päeva viivises oleva intressi jääk, siis 30–60 päeva viivises olevat intressi jääki siin ei näidata. 30–60 päeva ja üle 60 päeva viivises olevad intressi jäägid summeeritakse ning näidatakse koos aruanderea kümnes veerus „Üle 60 päeva viivises oleva intressi jääk. 30–60 päeva viivises oleva intressi summa näidatakse eurodes ümardatuna kahe komakohani.“

Ühtlasi muudetakse ka lisa 4 alapunktide 4.5–4.8 numeratsioon vastavalt 4.8-4.11. Samuti muudetakse nimetatud punktides number 90 numbriks 60. Punktis 4.9. (endine punkt 4.6.) asendatakse sõna „viiendas“ sõnaga „kaheksandas“ numeratsiooni muudatuste tõttu.

Lisa 4 punkt 4.11. (endine p 4.8.) muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „4.11. Siin näidatakse aruanderea kolmandas veerus „krediidi jääk“ näidatud krediidiga seotud võlaõigusseaduse § 113² kohased sissenõudmiskulud. Sissenõudmiskulud esitatakse tekkepõhiselt arvestatud kogusummana sisaldades nii tarbija poolt juba hüvitatud kui ka hüvitamisele kuuluvaid summasid. Sissenõudmiskulud näidatakse eurodes ümardatuna kahe komakohani.“

Määruse lisa 4 tehtud muudatuste peamiseks põhjuseks on asjaolu, et tarbijakrediidiandjatel, tulenevalt teenuse iseloomust, kas puudub või on vähene portfelliges üle 90 päeva viivises olevate laenu osakaal (v.a hüpoteegiga tagatud krediidi puhul).

Nimetatud muudatustega tehakse aruandes viivises olevate laenude raporteerimine n-ö tihedamaks. Kui varasemalt algas jälgimine 90 päevasest viivises oleku ajast, siis nüüd on vaja raporteerida 30–60 ja üle 60 päeva viivises olevate laenude kohta.

Kuivõrd aruanne muutub mõnevõrra detailsemaks, siis tuleb krediidiandjatel teha aruandluse koostamise programmis ümberhäälestus ja muuta päevade arvu programmis, olenevalt sellest, kuidas keegi aruandlust koostab. Samas ei ole tegemist täiesti uue info raporteerimise valdkonnaga, mistõttu aruandluskoormuse olulist kasvu ei teki. Uue aruande esitamiseks vajaliku ettevalmistustöö keerukus oleneb konkreetsest krediidiandjast, töö sisu ise on arusaadav.

Määruse lisas 5 (edaspidi *lisa 5*) tuleb teha täiendus seonduvalt vajadusest jälgida eraldi tarbijate arvu suurust, kellele krediidiandja on väljastanud krediiti Eestis või välismaal.

Lisa 5 punkti 3 „Aruande esitamine“ täiendatakse ja sõnastatakse järgmiselt: „Ühe reana tuleb näidata nende krediidilepingute jäägid ja tarbijate **arvud 1 ja 2**, mille krediidilepingu tüübi identifikaator langeb kokku.“

Punktis 4 toodud aruanderea struktuuris muudetakse kolmanda alapunkti nimetust. Alapunkti uus nimetus on „tarbija arv 1“. Sarnaselt muudetakse ka punkti 4.3 nimetust ja sõnastatakse ümber alljärgnevalt:

„4.3. Tarbijate arv 1

Veerus tarbijate arv_1 näidatakse tarbijate arv, kellele krediidiandja on Eestis krediiti väljastanud ja kellega seotud krediidilepingud on summeeritud aruanderea teises veerus „Krediidi jääk“. Kui tarbijal on krediidiandjaga sõlmitud mitu sama tüüpi krediidilepingut, võetakse tarbija summeerimisel arvesse ainult üks kord. Kui tarbijal on krediidiandjaga sõlmitud mitu, kuid erinevat tüüpi krediidilepingut, võetakse tarbija arvesse iga erinevat tüüpi krediidilepingu tarbijate summeerimisel. Krediidilepingute arv näidatakse tükides.“

Lisa 5 täiendatakse punktiga 4.4. ja see sõnastatakse järgmiselt:

„4.4. Tarbijate arv 2

Veerus tarbijate arv_2 näidatakse tarbijate arv, kellele krediidiandja on välismaal krediiti väljastanud ja kellega seotud krediidilepingud on summeeritud aruanderea teises veerus „Krediidi jääk“. Kui tarbijal on krediidiandjaga sõlmitud mitu sama tüüpi krediidilepingut, võetakse tarbija summeerimisel arvesse ainult üks kord. Kui tarbijal on krediidiandjaga sõlmitud mitu, kuid erinevat tüüpi krediidilepingut, võetakse tarbija arvesse iga erinevat tüüpi krediidilepingu tarbijate summeerimisel. Krediidilepingute arv näidatakse tükides.“

Määrust täiendatakse **lisaga 7** (Välisriigis väljastatud tarbijakrediitide jääkide aruanne). Lisaga kehtestatakse uus aruanne, mida peavad täitma ja Finantsinspeksioonile esitama ainult need krediidiandjad, kes väljastavad tarbijakrediite väljaspool Eestit. Kuigi tehniliselt on tegemist uue aruandega, esitavad krediidiandjad sarnast informatsiooni juba praegu kehtiva tarbijakrediidilepingute jääkide aruande raames. Uute aruannete kohaselt tuleb Eestis ja välisriigis väljastatud tarbijakrediitide jäägid näidata eraldi aruannetes. Sealjuures tuleb välisriigis väljastatud tarbijakrediitide kohane info näidata Eestis väljastatutega võrreldes lihtsustatumalt.

III. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2014/17/EL elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute kohta ning millega muudetakse direktiive 2008/48/EÜ ja 2013/36/EL ja määrust (EL) nr 1093/2010 (ELT L 60, 28.02.2014, lk 34–85).

IV. Määruse mõjud

Kavandatavate muudatuste näol on tegemist nii tehniliste parandustega kui ka sisuliste muudatustega. Määrusega kehtestatavad uued nõudeid ei tekita olulist aruandluskoormuse kasvu. Määruse eesmärk on tagada, et Finantsinspeksioonil on järelevalve teostamiseks vajalikud andmed.

V. Määruse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid ega tulusid.

VI. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2019. aasta 1. jaanuaril. Määruse jõustumine on seotud muudatuse tegemisega krediidiandja või -vahendaja aruandluse koostamise programmis, seetõttu jõustub määrus tuleva aasta algusest.

VII. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks ministriumitele, Eesti Pangale, Finantsinspeksioonile, Tarbijakaitseametile ja turuosalistele.